

УДК 347.41

Я.В. Новохатська, канд.юрид.наук
Національний університет
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого», м. Харків

ЗАМІНА СТОРІН У ЗОБОВ'ЯЗАННІ

Інститут заміни сторін у зобов'язанні існував ще в римському праві, сформувавшись майже в такому ж вигляді, в якому він існує в сучасному законодавстві. Останніми роками проблеми заміни сторін у зобов'язанні досліджувалися такими правниками, як О.О. Кот, О.Г. Очиченко, В.І. Пушай та ін. [Див.: 2; 3; 5]. У Цивільному кодексі України (далі — ЦК) застосовано принципово нові підходи до врегулювання відносин, пов'язаних із цим процесом. До того ж останнім часом окремі норми зазнали змін і доповнень. Це свідчить про те, що зазначений інститут розвивається й удосконалюється, а тому вимагає ретельного вивчення.

Законодавством передбачено можливість заміни як боржника, так і кредитора. При цьому предмет і зміст зобов'язання не змінюються, а права й обов'язки сторони, яка з нього вибуває, переходять до особи, яка замість неї вступає в зобов'язання.

Підстави *заміни кредитора* в зобов'язанні встановлені в ст. 512 ЦК. Провідне місце серед них

посідає *відступлення права вимоги* (в юридичній літературі — *цесія*), що становить собою договірну передачу первісним кредитором (цедентом) своїх прав у зобов'язанні новому кредиторові (цесіонарію). Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 512 ЦК кредитор може бути замінений іншою особою внаслідок передання ним своїх прав цій особі за правочином.

Правочин, за яким новому кредиторові передається право вимоги первісного кредитора, характеризується як двосторонній, консенсуальний, абстрактний і розпорядчий. Він може бути як відплатним, так і безвідплатним.

Предмет цього правочину становить зобов'язальне право вимоги, яке є дійсним, належним чином індивідуалізованим і правомірним. Воно може ґрунтуватися на договорі або бути недоговірним. Правові норми щодо заміни кредитора на підставі правочину (статті 512–519 ЦК) поширюються на всі види зобов'язань незалежно від підстав їх виникнення. Ось чому предметом відступлення може

бути право вимоги в будь-якому зобов'язанні. Проте не всі цивільні права можуть передаватися в порядку цесії. Це стосується права власності, інших речових прав, прав інтелектуальної власності, а також інших прав, які не містять ознак зобов'язальних прав вимоги. Вони передаються за допомогою других правових механізмів, у тому числі разом з відповідним майном.

Предметом відступлення може бути право вимоги, яке не існує на момент передачі, але виникає в кредитора в майбутньому. Індивідуалізація такого права може здійснюватися за допомогою будь-яких засобів та ознак, які дозволяють визначити підставу виникнення вимоги, її характер, обсяг, особу боржника тощо.

За загальним правилом до цесіонарія переходять усі права, що належали цеденту в зобов'язанні. Однак договором або законом може бути визначено інший обсяг прав, що переходять до нового кредитора (ст. 514 ЦК). Отже, закон не виключає можливості відступлення частини права вимоги. У разі переходу до цесіонарія лише частини прав за загальним правилом на стороні кредитора створюється часткова множинність осіб. Наприклад, кредитор може відступити частину права вимоги особі, яка має його до нього в іншому зобов'язанні як

до боржника, в розмірі, що відповідає його боргу, внаслідок чого цей кредитор залишається таким у частині, що не була відступлена, а інша особа вступає до цього зобов'язання як співкредитор відповідно відступленої їй частини права вимоги.

Раніше цесія здійснювалася шляхом укладення самостійного договору. На сьогодні відступлення права вимоги втілюється переважно в різні цивільно-правові договори — купівлі-продажу, міни, дарування права вимоги, факторингу, інші, в тому числі непомінені договори. Певних змін із сплином часу зазнавали й погляди на правову природу цесії у вітчизняній цивілістиці. У науці цивільного права її характеризували як (а) спеціальний самостійний договір, за яким первісний кредитор передає своє право вимоги третій особі; (б) акт передачі права, заснований зазвичай на договорі; (в) правовий результат правочину (договору) про передачу прав [2, с. 58]. Еволюція поглядів на правову природу цесії багато в чому пов'язана з відмінностями в різні періоди економічного розвитку й особливостями регламенту законодавством відносин, пов'язаних з відступленням права вимоги.

За нинішніх умов найбільш обґрунтованим видається бачення цесії як безпосереднього пра-

вового результату договору про передачу права вимоги. Сучасне законодавче регулювання теж свідчить про доцільність використання саме цієї конструкції відступлення права вимоги. Положення ЦК закріплюють можливість обороту майнових прав (статті 177, 190 і 316), зокрема, їх купівлі-продажу й дарування. Це усунуло необхідність тлумачення цесії як самостійного договору. Зміст загальних правил про відступлення права вимоги водночас ставить під сумнів доцільність розгляду цесії як акта передачі вимоги. Положення про заміну осіб у зобов'язанні впорядковують відносини не тільки між боржником і цедентом, а й між боржником і цесіонарієм і лише почасти відносини між цедентом і цесіонарієм, у зв'язку з чим виникає необхідність додаткової регламентації відносин між останніми за допомогою застосування норм про купівлю-продаж, дарування та ін. Ось чому в системі договорів цесію недоцільно виокремлювати як самостійний договір. Підставою переходу прав кредитора за правочином є не цесія як спеціальний правочин, а правочин, що лежить в її основі (наприклад, договір купівлі-продажу, дарування права вимоги, факторингу тощо). У той же час відступлення права вимоги (цесія) є результатом заснованої на правочині передачі прав кредитора.

Виникає питання щодо співвідношення норм ЦК про відступлення права вимоги й норм, що регулюють окремі види договорів, за якими цедент вправі відступити своє право вимоги цесіонарію (договір купівлі-продажу, дарування права вимоги, факторингу та ін.). Як вбачається, зазначені норми не можуть розглядатися виключно як загальні і спеціальні; їх співвідношення має більш складний характер. Можна вважати, що норми про відступлення права вимоги (статті 512–519 ЦК) містять додаткові правила до положень, закріплених у нормах про правочин (договір), за яким первісний кредитор відступає своє право вимоги новому кредитору, і мають перед ними пріоритет. Хоча норми про цесію й містяться в розділі I книги п'ятої ЦК («Загальні положення про зобов'язання»), вони безпосередньо застосовуються до регламентування відносин щодо передання кредитором своїх прав іншій особі за правочином (зокрема, договором купівлі-продажу або дарування), оскільки глави ЦК, що містять положення щодо окремих видів договорів (купівлі-продажу, дарування), самі по собі не розраховані та й самостійно непридатні для регламентації відносин щодо відступлення права вимоги. Протилежна ситу-

ація складається щодо договору факторингу, положення про який прямо передбачають фінансування під відступлення права грошової вимоги. Тому норми про цей договір (гл. 73 ЦК) становлять виняток і можуть вважатися спеціальними стосовно норм про цесію. Для регулювання відносин щодо фінансування під відступлення права грошової вимоги застосування норм статей 512–519 ЦК потрібне тільки в крайніх випадках.

Заміна кредитора в зобов'язанні може відбуватися також за іншими підставами, зокрема, в разі настання обставин, установлених законом. Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 512 ЦК кредитор у зобов'язанні може бути замінений іншою особою внаслідок *правонаступництва*. Очевидно, в даному випадку мається на увазі тільки універсальне правонаступництво, коли до правонаступника переходять усі права й обов'язки первісного кредитора як у випадку, приміром, спадкування (ст. 1218 ЦК), перетворення юридичної особи (ч. 2 ст. 108 ЦК) тощо. У свою чергу, сингулярне правонаступництво має місце при заміні кредитора в зобов'язанні внаслідок відступлення права вимоги за договором (п. 1 ч. 1 ст. 512 ЦК), оскільки до нового кредитора переходить тільки певне право первісного кредитора.

Заміна кредитора в зобов'язанні відбувається у разі виконання *обов'язку боржника поручителем або заставодавцем (майновим поручителем)* (п. 3 ч. 1 ст. 512 ЦК). До поручителя, який виконав зобов'язання, забезпечене порукою, переходять в останньому всі права кредитора, в тому числі й ті, що забезпечували його виконання (ч. 2 ст. 556 ЦК). У цій частині вказана норма існувала й у попередній кодифікації цивільного законодавства. Новелою ЦК є її друга частина, що стосується виконання обов'язку боржника майновим поручителем. У договорі застави на стороні заставодавця може виступати не тільки боржник, а й третя особа, яка отримала назву «майновий поручитель» (ч. 1 ст. 583 ЦК). При виконанні останнім обов'язку боржника до нього переходять права кредитора в зобов'язанні, забезпеченому заставою. Це правило, встановлене у ст. 20 Закону України «Про заставу» від 2 жовтня 1992 р., вперше отримало закріплення на рівні Кодексу. Згідно з п. 4 ч. 1 ст. 512 ЦК кредитор у зобов'язанні може бути замінений внаслідок *виконання обов'язку боржника третьою особою*. Зазначена норма теж є новелою цивільного законодавства. Обов'язок боржника може бути виконано вказаною особою, яка не є стороною

в зобов'язанні, за його згодою або без такої. Третя особа може задовольнити вимогу кредитора без згоди боржника в разі небезпеки втратити право на його майно (ч. 3 ст. 528 ЦК). Наприклад, наймач може здійснити оплату чергового платежу за договором купівлі-продажу квартири з розстроченням платежу за наймодавця, який виступає покупцем (боржником) у цьому правочині, побоюючись втратити право оренди щодо квартири. Таке виконання обов'язку боржника третьою особою матиме наслідком суброгацію — її вступ у зобов'язання замість первісного кредитора.

Перелік підстав заміни кредитора в зобов'язанні, закріплений у ч. 1 ст. 512 ЦК, не є вичерпним. Кредитор у зобов'язанні може бути замінений також в інших випадках, закріплених законом (ч. 2 ст. 512 ЦК). Зокрема, згідно з ч. 4 ст. 362 ЦК у разі продажу співвласником своєї частки у праві спільної часткової власності з порушенням переважного права купівлі можуть бути переведені права й обов'язки покупця на іншого співвласника на підставі судового рішення. Також за ч. 1 ст. 822 ЦК при відмові наймодавця від укладення договору найму на новий строк та укладення ним протягом одного року договору найму житла з іншою особою на колишнього

наймача можуть бути переведені права й обов'язки наймача на підставі судового рішення. Заміна кредитора в зобов'язанні може відбуватися й за іншими передбаченими законодавством підставами.

Відповідно до ч. 3 ст. 512 ЦК договором або законом можуть бути встановлені обмеження щодо заміни кредитора в зобов'язанні, які умовно можна поділити на встановлені договором і законом. Якщо сторони договору вкажуть у ньому на неможливість передачі прав та обов'язків за ним третій особі, заміна кредитора в зобов'язанні шляхом відступлення права вимоги не може мати місце. Заборона щодо такої заміни можлива також за законом. Так, за ст. 515 ЦК заміна кредитора не допускається в зобов'язаннях, нерозривно пов'язаних з особою останнього, зокрема, в зобов'язаннях про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Заміна не допускається і в інших зобов'язаннях, нерозривно пов'язаних з особою кредитора, крім названих у вказаній нормі. Наприклад, вона неможлива в зобов'язаннях щодо утримання. Згідно зі ст. 14 Сімейного кодексу України сімейні права тісно пов'язані з особою, а тому не можуть бути передані іншій. Не має місця така заміна

в зобов'язаннях, що виникли внаслідок порушення особистих немайнових прав. Особисті права є тісно пов'язаними з фізичною особою (ч. 3 ст. 269 ЦК). У зобов'язаннях щодо відшкодування моральної шкоди заміна кредитора теж забороняється. Що стосується останнього прикладу, слід, однак, зауважити: хоча зобов'язання з відшкодування моральної шкоди припиняється зі смертю кредитора, до спадкоємця переходить право на відшкодування моральної шкоди, присуджене судом спадкодавцеві за його життя (ч. 2 ст. 608 і ч. 3 ст. 1230 ЦК).

Як бачимо, обмеження щодо заміни кредитора в першу чергу стосуються зобов'язань, нерозривно пов'язаних з його особою. Утім вони можуть стосуватися зобов'язань, які хоча не є нерозривно пов'язаними з кредитором, проте в яких він має суттєве значення для боржника. Приміром, особа кредитора має значення для боржника у фідучіарних договорах, що мають особисто-довірчий характер. У такому випадку заміна кредитора є можливою лише за згодою боржника. Так, перехід прав за договором простого товариства до інших осіб дозволяється лише за згодою всіх його учасників, оскільки особа учасника договору має істотне значення для інших його учасників (пункти 1-4 ч. 1 ст. 1141 ЦК).

Обмеження щодо заміни кредитора в зобов'язанні можуть бути встановлені стосовного певного кола суб'єктів, обумовлені їх статусом і/або специфікою діяльності. При цьому він не може бути замінений і в інших випадках, установлених законом. Наприклад, суд у випадку забезпечення позову може заборонити вчинення певних дій, включаючи цесію (п. 2 ч. 1 ст. 152 Цивільно-процесуального кодексу України).

У ЦК також закріплено заборону відступлення переважного права купівлі частки у праві спільної власності. У ч. 5 ст. 362 ЦК прямо вказано, що передача співвласником свого переважного права купівлі частки у праві спільної часткової власності іншій особі не допускається. Що ж до інших переважних прав (зокрема, на придбання речі, переданої в найм, на укладання договору найму, оренди, комерційної концесії на новий строк), то заборони їх відступлення в законі не міститься. Проте, незважаючи на відсутність відповідних положень у законодавстві, можна припустити, що всі види переважних прав не можуть бути відступлені.

У цивільному законодавстві закріплено *порядок заміни кредитора в зобов'язанні*. За загальним правилом згода боржника при заміні останнього

в зобов'язанні не вимагається. Вважається, що боржниківі однаково, на користь кого йому виконувати обов'язок. Згода ж боржника щодо заміни кредитора є необхідною, якщо вказівка про це міститься в законі або договорі (ч. 1 ст. 516 ЦК). У першу чергу це стосується зобов'язань, у яких особа кредитора має істотне значення для боржника (фидуціарні зобов'язання). Сторони також можуть установити в договорі, що така заміна здійснюється виключно за згодою боржника.

Розглядуваний порядок передбачає лише необхідність повідомлення про це боржника (ч. 2 ст. 516 ЦК). Указане правило спрямовано на забезпечення прав нового кредитора вимагати від боржника належного виконання зобов'язання. Ризик настання несприятливих наслідків в разі неповідомлення боржника про заміну кредитора, зокрема, виконання боржником свого обов'язку первісному кредиторові, несе новий кредитор. При цьому виконання первісному кредиторові вважатиметься належним виконанням, що є підставою для припинення даного зобов'язання (ст. 599 ЦК). Хоча в законодавстві й не зазначено, на кого з кредиторів (первісного чи нового) покладається обов'язок щодо повідомлення боржника про таку заміну, про це має потурбуватися насамперед

новий кредитор, оскільки саме для нього в законі закріплено несприятливі наслідки на випадок неповідомлення про заміну боржника. Повідомлення може здійснюватись у простій письмовій формі незалежно від форми правочину, з якого випливає зобов'язання, а також форми правочину, за яким передаються права новому кредиторові, якщо така заміна відбувається внаслідок цесії. З одержанням боржником письмового повідомлення про заміну кредитора, а також доказів прав нового кредитора у зобов'язанні, в законі пов'язуються й інші правові наслідки (статті 517 і 518 ЦК).

Перехід прав кредитора слід відрізнити від *переадресування виконання*. Головна відмінність полягає в тому, що при заміні кредитора первісний кредитор у зобов'язанні усувається новим, а при переадресуванні кредитор залишається активним суб'єктом останнього.

При *заміні боржника* відбувається переведення боргу на нового. При цьому первісний боржник вибуває із зобов'язання. Оскільки особа вступає в зобов'язання виключно за своєю волею, для такої заміни потрібна згода в першу чергу нового боржника. Ураховуючи те, що особистість боржника (принаймні з огляду на його платоспроможність) має

вагоме значення для кредитора, переведення боргу допускається тільки за згодою останнього, якщо інше не передбачено законом (ст. 520 ЦК).

Переведення боргу має договірну природу. У цивілістичній літературі існують різні позиції з приводу того, який договір покладено в основу переведення боргу – двосторонній чи багатосторонній. На думку Є.О. Суханова, договір про переведення боргу є багатостороннім, який вимагає відповідного волевиявлення попереднього й нового боржників, а також кредитора [1, с. 46]. Інші вчені вважають таку точку зору помилковою, оскільки вона суперечить суті багатосторонніх правочинів, які характеризуються однаковістю інтересів їх учасників і одноставною спрямованістю їх волевиявлення, в той час як при переведенні боргу волевиявлення первісного й нового боржника спрямовані протилежно й мають зустрічний характер, що притаманно саме для двосторонніх договорів. Тому ці правники схилиються до другої позиції, відповідно до якої переведення боргу слід вважати двостороннім договором.

Заслугує на особливу увагу науковий погляд, що полягає у кваліфікації переведення боргу як складного юридичного факту, складниками якого є правочини: (а) двосторонній

(договір про переведення боргу), за яким первісний боржник передає майновий обов'язок іншій особі (новому боржнику) і (б) односторонній, що полягає в наданні кредитором згоди на заміну первісного боржника новим відповідно до правочину між ними [5, с. 8]. До того ж правочин, за яким первісний боржник передає майновий обов'язок новому, який бере його на себе, вважається двостороннім, консенсуальним, абстрактним і розпорядчим. Він може бути як відплатним, так і безвідплатним. Як бачимо, договір про переведення боргу становить лише один із складників переведення боргу як складного юридичного факту, за винятком випадків, коли згода кредитора не вимагається.

Первісний боржник вправі передавати свій майновий обов'язок у зобов'язанні іншій особі в силу різних обставин, включаючи те, що остання є боржником перед ним в іншому зобов'язанні. При цьому не має значення, якого роду воно є, оскільки сам договір про переведення боргу є абстрактним правочином і не залежить від зобов'язання, що лежить у його основі, між первісним і новим боржником. Первісний боржник вправі передавати свій майновий обов'язок іншій особі в силу того, що вона, приміром, зобов'язана відшкодувати йому шкоду або є

боржником перед ним в договірному зобов'язанні (наприклад, покупцем за договором купівлі-продажу, позичальником за договором позики, дарувальником за договором дарування тощо). Правовідносини, що служать підставою для переведення боргу первісного боржника на іншу особу, можуть впливати з різного роду договорів, укладених між ними, які можуть бути як відплатними, так і безвідплатними (договори купівлі-продажу, позики, дарування тощо).

У цьому зв'язку слід зважати на те, що договір про переведення боргу не можна ототожнювати з договором між первісним боржником та іншою особою, через який виникає питання про переведення боргу в зобов'язанні первісного боржника на нового. Ці договори є різними, самостійними, не залежними один від одного. Так, укладення самого договору дарування недостатньо для переведення боргу обдаровуваного в іншому зобов'язанні на дарувальника або укладення самого договору позики для переведення боргу позичодавця в іншому зобов'язанні на позичальника. Щоб передати свій майновий обов'язок у зобов'язанні іншій особі, необхідно укласти з нею самостійний договір про переведення боргу, до того ж отримати на це згоду кредитора в зобов'язанні. Пе-

реведений на нового боржника борг не залежить від відносин, які існують (існували) між ним і первісним боржником. Вони не мають значення для кредитора в зобов'язанні. Абстрактність правочину з переведення боргу виключає для іншої особи можливість посилатися у відносинах з кредитором на відносини, які лежать в основі переведення на неї боргу боржника первісного. Новий боржник не вправі висувати проти вимоги кредитора заперечення, що ґрунтуються на відносинах з його попередником — первісним боржником. Більше того, недійсність договору між останнім та новим боржником, через який постало питання про переведення боргу, не тягне недійсності їх договору про переведення боргу.

Форма договору про переведення боргу залежить від форми правочину, який є підставою виникнення боргу (ст. 521 ЦК). Якщо останній вчинено в простій письмовій або нотаріальній формі, такої ж самої форми вимагає і правочин щодо заміни боржника в зобов'язанні. Правочин щодо заміни боржника у зобов'язанні, яке виникло на підставі правочину, що підлягає державній реєстрації, має бути зареєстрований у порядку, встановленому для реєстрації цього правочину, якщо інше не встановлено законом (ст. 521 ЦК).

Переведення боргу, що виник з усного правочину, а також недоговірною (наприклад, із заподіяння шкоди або набуття майна без достатньої правової підстави) може здійснюватися усно.

Предметом переведення боргу виступає юридичний обов'язок майнового характеру, що входить до змісту зобов'язання між первісним боржником і кредитором. Цей обов'язок полягає у сплаті коштів, передачі майна, виконанні робіт, наданні послуг тощо. Отже, предметом переведення боргу може виступати не тільки грошовий, а й будь-який борг (юридичний обов'язок) за зобов'язанням.

Наслідком переведення боргу є заміна боржника в зобов'язанні. Сам же зміст останнього і правове положення боржника залишаються незмінними. Тому новий боржник у такому зобов'язанні вправі висунути проти вимоги кредитора свої заперечення, що ґрунтуються на відносинах між кредитором і первісним боржником (ст. 522 ЦК). Наприклад, новий боржник може посилатися на вплив строку позовної давності по заявленій проти нього вимозі кредитора. Заміна сторін у зобов'язанні не змінює порядку обчислення

й перебігу позовної давності (ст. 263 ЦК). Крім того, новий боржник має право висунути проти вимоги кредитора всі заперечення, що ґрунтуються на його власних відносинах з кредитором.

У законодавстві не міститься переліку підстав заміни боржника в зобов'язанні, як це зроблено щодо заміни кредитора, що можна розцінювати як правову прогалину. До того ж категорії «заміна боржника у зобов'язанні» і «переведення боргу» вживаються як ідентичні (ст. 520 ЦК). Однак боржник може бути замінений і з інших підстав, не пов'язаних з договором про переведення боргу. Його обов'язки на підставі закону можуть перейти до іншої особи при настанні передбачених у ньому обставин. Приміром, унаслідок спадкування обов'язки спадкодавця за зобов'язаннями, в яких він виступав боржником, автоматично переходять до його спадкоємців (статті 1218 і 1282 ЦК). Тому в законі слід було б уточнити підстави заміни боржника у зобов'язанні.

Отже, норми цивільного законодавства щодо заміни сторін у зобов'язанні потребують подальшого уточнення й удосконалення.

Список літератури: 1. Гражданское право: Учеб./ Под ред. Е.А. Суханова. – 3-е изд. – М.: Волтерс Клувер, 2006. – Т. 3. – 704 с. 2. Кот О. О. Перехід прав кредиторів: Історія. Теорія. Законодавство. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 160 с. 3. Очиченко О. Нюанси та особливості застосування відступлення права вимоги (цесії) // Юрид. радник. – 2008. – №1. – С. 60-63.

4. Про заставу: Закон України від 02.10.1992 р.// Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 47. – Ст. 642. 5. *Пушай В.І.* Уступка вимоги і переведення боргу в цивільних правовідносинах (на матеріалах судової практики): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2006. – 18 с.

ЗАМЕНА СТОРОН В ОБЯЗАТЕЛЬСТВЕ

Новохатская Я.В.

Анализируется институт замены сторон в обязательстве: основания замены кредитора и должника в нем, ограничения относительно замены кредитора, порядок замены кредитора и должника, соотношение норм Гражданского кодекса Украины об уступке права требования и норм, регулирующих отдельные виды договоров. Исследуется правовая природа перевода долга.

Ключевые слова: замена сторон в обязательстве, замена кредитора в обязательстве, замена должника в обязательстве, уступка права требования, цессия, перевод долга.

THE SUBSTITUTION OF PERSONS IN AN OBLIGATION

Novohatskaya Y.V.

The Substitution of Persons in an Obligation institution is analyzed in the article notably the grounds of the Substitution of Creditor and of Debtor in an Obligation, the Rights, Which May not Be Passed to the Other Persons, the order of the Substitution of Creditor and of Debtor in an Obligation. Correlation of rules of the Civil Code of Ukraine concerning the Transfer of the Creditor's Rights to Another Person and those which regulate particular kinds of obligations are analyzed. The law nature of the Transfer of the Debt is investigated.

Key words: the Substitution of Persons in an Obligation, the Substitution of Creditor in an Obligation, the Substitution of Debtor in an Obligation, the Transfer of the Creditor's Rights to Another Person, the cession of the claim, the Transfer of the Debt.

Надійшла до редакції 28.01.2011 р.

УДК 347.763

Р.І. Таш'ян, канд. юрид. наук
Національний університет «Юридична академія України імені
Ярослава Мудрого», м. Харків

ПРАВА НА РЕЧОВИНИ, ЩО ТРАНСПОРТУЮТЬСЯ ТРУБОПРОВОДАМИ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Одними з найважливіших категорій цивільного права є право власності та інші речові права. Проблематика цієї сфери у всі часи була в центрі уваги вчених, їй було присвячено чимало наукових

праць і досліджень. У той же час право власності та інші речові права є настільки багатогранними, що можна з упевненістю стверджувати про невичерпність проблем цієї підгалузі цивільного права.